

● L'Estatut segons "L'Art de la Guerra"

per Àngel Pes

A partir de sentències extrems del text que el general xinès Sun va escriure fa 2500 anys, l'autor elabora una sèrie de paral·lelismes que busquen explicar quin ha estat el procés de l'Estatut i quin seria un bon final: un "Sí" al referèndum. Cal un nou Estatut per a reforçar l'autogovern de Catalunya i per obrir una nova etapa en la política espanyola. Un sí a l'Estatut seria, seguint una cita de Sun, una mostra de saviesa.

Si la guerra s'ha entès com la continuació de la política amb uns altres mitjans, també es pot interpretar el nou estatut de Catalunya –que, segons Alfonso Guerra, no deixa ningú indiferent- a la llum de "L'Art de la Guerra", escrit pel general xinès Sun fa uns 2500 anys.

L'obra, un clàssic del pensament de l'antiga Xina, coneguda a occident gràcies a la traducció francesa del segle XVIII, ha esdevingut un èxit entre estudiants d'escoles de negocis i executius, que s'han inspirat en les seves sentències per avaluar actuacions empresarials. Per tant, amb més raó pot servir per valorar l'estratègia que s'ha seguit en l'elaboració de l'estatut, ja que Sun, amb la guerra com a pretext, també escriu de l'art de governar.

Durant els dos darrers anys, hi ha hagut diverses batalles polítiques relacionades amb l'estatut: al Parlament de Catalunya, a les Corts Espanyoles, les manifestacions a favor i en contra, les recollides de firmes per convocar un referèndum a tot Espanya, la crida al boicot dels productes catalans, polèmiques entre els partits polítics, pactes inesperats... L'enumeració anterior, que no és exhaustiva, avisa de la munió d'interpretacions que els fets admeten, plausibles fins i tot quan es contradueixen entre elles.

Per exemple, mentre ERC interpreta que la distància entre l'estatut aprovat al Parlament de Catalunya i el que ha sortit de les Corts impedeix votar sí a l'estatut, per als altres partits polítics catalans, menys el PP de Catalunya per motius diferents, el nou estatut reforça la Generalitat fins al punt que rebutjar-lo contradiu la voluntat d'autogovern de la societat catalana.

Repassar el procés que ha desembocat en l'estatut, a la llum de l'Art de la Guerra, serveix per entendre l'abast del què hi ha en joc en el referèndum en què la societat catalana donarà el veredicté definitiu.

La unitat, essencial per a la victòria

<El Mestre Sun va dir: La virtut facilita la cohesió entre els superiors i el poble...Sense cohesió a l'estat no és possible desplegar l'exèrcit.> (Obra citada, pàg. 107-111).

Dels cinc factors que determinen el resultat de la guerra segons Sun, la cohesió de l'estat ocupa el primer lloc. No ha de sorprendre que el general xinès atorgui la primacia a la unitat, per sobre dels factors militars, ja que comprenia molt bé la preeminència de la política sobre les armes. La seva experiència en la Xina dels "Regnes en lluita", cap al segle Vè. abans de l'era cristiana, el va convèncer

que la unitat entre els grups socials d'un estat comptava molt per obtenir la victòria, cosa que, 2500 anys més tard, el segle XX ha ratificat.

La guerra del Vietnam, per exemple, va demostrar novament l'exactitud de la sentència de Sun. L'exèrcit americà, més poderós, va ser derrotat pel del Vietnam a causa de l'absoluta determinació dels vietnamites a lluitar, mentre que, als Estats Units, la societat estava profundament dividida entre els partidaris de la guerra i els que s'hi oposaven.

També en les batalles polítiques la unitat és condició necessària per a l'èxit, tal com la negociació de l'estatut ha demostrat. Recordem que es va plantejar a les Corts perquè el 90% dels diputats del Parlament de Catalunya van aprovar la proposta. Així mateix, la força dels parlamentaris catalans per negociar prové del consens, que hi ha a Catalunya, sobre la insuficiència de l'estatut del 1979 en les qüestions bàsiques: finançament, competències de la Generalitat i reconeixement institucional.

En la meua opinió, l'estatut que es sotmetrà a referèndum s'ha d'avaluar en relació a dues referències: la primera, l'estatut del 1979; la segona, la força dels que s'oposaven a prendre'l en consideració: el Partit Popular, la majoria de mitjans de comunicació de Madrid i de les principals ciutats espanyoles, que havien convençut una part, potser majoritària, de la societat espanyola.

Doncs bé, per a mi, l'estatut aprovat a Madrid obté un bon resultat en els dos fronts. D'una banda, el nou estatut suposa una victòria política cabdal sobre l'estratègia del darrer govern Aznar, centrada en impedir qualsevol augment de la capacitat d'autogovern de Catalunya.

Els que, en nom de la pàtria catalana, argumenten contra l'estatut, obliden la seva vessant espanyola, innegable després que ha polaritzat el debat polític a tot Espanya des que s'aprovà al Parlament de Catalunya, i ha servit d'exemple a altres Comunitats Autònomes a l'hora d'endegar la reforma dels seus estatuts.

D'altra banda, comparat amb l'actual, l'estatut aprovat a Madrid augmenta la capacitat d'autogovern de Catalunya, tal com fins i tot ERC reconeix. Si s'admet això, l'argument que l'estatut aprovat podria ser millor no justifica la ruptura de la unitat que ha

provocat el partit republicà, ja que en l'acció política un pas endavant no s'ha de sacrificar mai en nom d'una expectativa incerta, d'allò que hauria pogut ser. Les coses més importants, com ara la unitat, no s'han de sacrificar mai en nom de les menys importants.

L'èxit de l'acció política depèn de la cohesió entre la societat i els dirigents, tal com assenyala Sun en relació a la guerra. La divisió, vici endèmic català, responsable principal de les derrotes que hem patit al llarg de la nostra història, debilita l'esforç per augmentar l'autogovern, un pecat capital encara més inexplicable quan es comet en nom de la pàtria.

El moment oportú

<El Mestre Sun va dir: Guanyarà qui conegui quan convé combatre, i quan no convé.> (Obra citada, pg. 127)

Aquesta sentència subratlla la decisió més crítica per a un dirigent: triar el moment per desfermar l'acció. Qui sap distingir l'hora adequada per plantejar les batalles es converteix en un gran estrateg, ja que: *<El temps és més important en la política que en la gramàtica>* (Churchill dixit)

Ha estat el moment idoni per proposar un estatut d'autonomia nou al parlament espanyol? L'experiència dels dos anteriors no ho aconsellava. L'any 1932, el pas de la monarquia a la segona república va facilitar l'acceptació de l'estatut per a Catalunya en el conjunt d'Espanya. L'any 1979, la transició de la dictadura franquista a la democràcia en va possibilitar l'èxit. L'any 2005 vivíem un canvi del partit que governava –el PSOE en lloc del PP– però no un canvi de règim que facilités la redefinició de normes fonamentals de l'estat.

Tanmateix, dues circumstàncies conformaven una ocasió que no havia existit des del 1979: per primer cop, a Catalunya, tant els partits que recolzen el govern de la Generalitat, PSC, ERC i ICV, com el principal grup de l'oposició, C i U, que sumen el 90 % dels diputats del parlament català, havien participat en les darreres eleccions autonòmiques defensant la reforma de l'estatut. Així mateix, el president Zapatero havia adquirit el compromís de tramitar a les Corts la proposta que s'aprovés a Catalunya. Per tant, la iniciativa dels partits polítics catalans es recolza en el triomf del PSOE, en les eleccions del 14 de març del 2004, després que,

pocs mesos abans, els resultats de les eleccions autonòmiques haguessin facilitat la formació del govern tripartit a la Generalitat.

A més, l'experiència de l'anterior legislatura va demostrar que la voluntat d'autogovern de Catalunya topava amb la política del Partit Popular. En part, doncs, la batalla per un estatut nou l'ha fomentat el PP amb la seva radical oposició a qualsevol progrés en l'autogovern.

En definitiva, la reforma de l'estatut respon als resultats de les darreres eleccions –autonòmiques i generals– a Catalunya, col·laboradora necessària en la victòria del PSOE, el govern del qual executa una política que té molt més en compte els interessos de la societat catalana, que no pas el darrer govern del PP.

Lideratge

<El Mestre Sun va dir: Guanyarà qui disposi d'un estratèg competent.> (Obra citada, pg. 127)

El darrer principi del “saber guanyar”, dels cinc esmentats per Sun, resumeix els quatre anteriors: l'estratèg competent coneix quan convé combatre, sap dirigir tant un grup reduït com un de nombrós, sap unir les voluntats i sap preparar el combat.

En la negociació d'aquest estatut, igual com va passar l'any 1979 i l'any 1932 en la negociació dels anteriors, el liderat s'ha basat en el pacte entre el cap del govern espanyol i els líders dels principals partits polítics catalans: L'any 1932, l'acord entre Azaña i Macià; l'any 1979, l'interès comú entre Suárez, Raventós i Pujol; ara, la coincidència entre Zapatero, Maragall i Mas.

Ben cert que, en tots els casos, cadascun dels líders ha tingut raons pròpies per recolzar l'estatut. A vegades, fins i tot divergents entre elles. Tanmateix, la repetició del model respon a una motivació profunda: l'estatut cristal·litza un pacte entre Catalunya i l'estat espanyol, irrealitzable sense l'acord dels líders d'ambdues parts. En aquest cas, l'estratèg competent és plural, i demostra la competència aconseguint un bon compromís.

L'oposició a l'estatut d'una part respectable de la societat espanyola, també s'ha repetit cada vegada. De tota manera, ara resulta pertinent preguntar-se per què, després de l'èxit dels vint-i-cinc anys d'estat de les autonomies, reconèixer la pluralitat nacional d'Espanya troba una resistència tan forta.

Tinc per una causa rellevant d'aquest fet que des de Catalunya, impulsora decisiva de l'estat de les autonomies, s'ha renunciat a liderar una Espanya plural, oblidant que: *< Si hi ha una lliçó fonamental dels segles de decadència és que sense la plena intervenció de Catalunya en els afers espanyols i sense que una clara doctrina federal sostingui aquesta intervenció, Catalunya no serà mai lliure.>* (Josep Pallach. El nostre combat, pg. 97. Editorial Mediterrània i Fundació Rafael Campalans. Barcelona, 2005).

L'audiència dels discursos més anticatalans no es pot passar per alt. Ben al contrari, crec que desfer el clima que han creat ha esdevingut un objectiu polític important, que Catalunya aconseguirà si intervé plenament en la política espanyola, si cal en el govern, per defensar l'Espanya plurinacional, a partir de l'experiència dels darrers vint-i-cinc anys, positius per a tot l'estat.

El més desitjable

<El Mestre Sun va dir: Obtenir cent victòries sobre cent combats no és el millor. Sotmetre l'enemic sense lluitar contra ell és el més desitjable.> (Obra citada, pàg. 125)

Segons la sentència anterior, el guerrer ideal procura evitar la guerra. Així opinava el general xinès, al qual l'experiència de moltes batalles el va portar a la conclusió que els danys produïts per una guerra, fins i tot quan es guanya, sempre superen les previsions més pessimistes. Per això l'autor eleva a la màxima categoria el general capaç d'aconseguir el somni de tots els estratègs: obtenir la victòria amb un cost baix. D'aquesta regla, Sun en dedueix l'estratègia òptima: eliminar totalment els costos, cosa que s'aconsegueix quan es guanya sense lluitar.

Aquest resultat es pot donar en dues situacions: quan la superioritat d'un dels dos exèrcits és aclaparadora, o bé quan la victòria és tan cara i incerta, que els dos exèrcits renunciïn a lluitar. El segle XX, pròdig en guerres, n'ofereix alguns exemples d'ambdues: la supremacia de l'exèrcit alemany, al començar la segona guerra mundial, li va permetre negociar l'ocupació de Dinamarca i Noruega, sense resistència per part dels països citats. La “guerra freda” mai no es va escalfar perquè tant els Estats Units com la URSS van considerar massa elevat el preu d'una hipotètica victòria. Fins i tot van batejar l'equilibri amb l'acrònim MAD, bogeria en anglès, que són les inicials, en aquest idioma, de Destrucció Mútua Assegurada, en cas de guerra

calenta. La guerra freda acabà en victòria dels Estats Units, per la seva superioritat en el terreny de l'economia i de les idees.

No obstant, en molts casos es donen les premisses per evitar la guerra, però aquesta esclata igualment. Per exemple, el predomini evident de l'exèrcit americà no va impedir la guerra d'Iraq, perquè el primer no va tenir en compte una altra recomanació de Sun: *<L'art de la guerra exigeix no assetjar l'enemic sense deixar-li una sortida, no forçar-lo si està exhaust.>* (Obra citada, pàg. 160). En l'ultimàtum al govern iraquian, els Estats Units, en lloc de proposar una negociació seriosa per guanyar la guerra sense lluitar, exigien que els iraquians acceptessin una humiliació. Quan no es dona cap sortida a un país, la resposta és la guerra, fins i tot quan no hi ha esperança en la victòria.

Així mateix en la primera guerra mundial, el cost en vides humanes i destrucció va ser molt alt, també per als guanyadors, a causa de la igualtat de forces dels exèrcits combatents. En aquest cas l'equilibri, en lloc de donar pas a una "pau armada" similar a la guerra freda, va conduir a la devastació dels països bel·ligerants, per la ignorància recíproca de la capacitat bèl·lica del contrari.

L'equilibri de forces entre partidaris i adversaris de l'estatut, que s'ha aprovat a Madrid amb el 56 % dels diputats del Congrés, ha produït els efectes propis de les lluites entre iguals: una ampliació imprevista dels danys. L'experiència dels darrers mesos –boicots, disputes entre territoris, etc.– portava Espanya a un terreny en què tothom perd; on l'únic avantatge l'obté aquell que perd menys.

Per això convé destacar l'oportunitat del pacte Zapatero-Mas, que s'ajusta a una altra recomanació de Sun: *<Cap país no s'ha beneficiat mai d'una guerra prolongada.>* (Obra citada, pàg. 118). Al fixar les principals característiques del nou estatut, l'acord en va accelerar el tràmit parlamentari, tot facilitant una discussió del text més tranquil·la.

Tres raons per al sí a l'estatut

<El Mestre Sun va dir: No ser derrotat depèn d'un mateix.> (Obra citada, pg. 131)

1- Reforçar l'autogovern de Catalunya. Aquest objectiu central de la política catalanista s'aconsegueix amb el nou estatut. Amb el vot afirmatiu, la societat catalana impulsarà els interessos propis, i evitarà tant la rauxa del tot o res com l'immobilisme del no.

2- Obrir una nova etapa en la política espanyola. Per assegurar el progrés d'Espanya, el govern del president Zapatero confia en l'experiència positiva de l'estat de les autonomies, política que coincideix amb l'interès de Catalunya, motiu pel qual li convé recolzar aquesta estratègia amb el vot favorable al nou estatut.

A "l'Art de la Guerra" es llegeix: *<El savi sap secundar les circumstàncies... perquè tots els plans elaborats amb astúcia no valdran mai com saber adequar-se al moment.>* (Obra citada, pg.143)

3- Un sí netament guanyador serà una mostra de saviesa.

Fundació Rafael Campalans

Via Laietana, 38 pral.
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
fundacio@fcampalans.org
www.fcampalans.org

Número II Juny 2006

© Àngel Pes

Disseny:
a.bís

Dipòsit legal:
B-28.837-2006

ISSN: 1886-4686

¹ Totes les citacions corresponen a Sunzi. "El arte de la guerra". Traducció i notes d'Albert Galvany. Ed. Trotta. Madrid 2005"